

Směrnice generálního ředitele Moravského zemského muzea č. 5/2023
ze dne 18. srpna 2023

OCHRANA DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ A NAKLÁDÁNÍ S VÝSLEDKY VÝZKUMU A VÝVOJE

1. Právní úprava

- zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 529/1991 Sb., o ochraně topografií polovodičových výrobků, ve znění zákona č. 116/2000 Sb.;
- zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech, ve znění zákona č. 116/2000 Sb.;
- zákon č. 206/2000 Sb., o ochraně biotechnologických vynálezů a o změně zákona č. 132/1989 Sb., o ochraně práv k novým odrudám rostlin a plemenům zvířat, ve znění zákona č. 93/1996 Sb.;
- zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů a o změně zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrudám rostlin a o změně zákona č. 92/1996 Sb., o odrudách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochraně práv k odrudám);
- doporučení komise (EU) 2023/499 ze dne 1. března 2023 o kodexu dobré praxe pro řízení duševních aktiv za účelem zhodnocování znalostí v Evropském výzkumném prostoru;
- nařízení Evropského parlamentu a rady (EU) 2021/695 ze dne 28. dubna 2021, kterým se zavádí rámcový program pro výzkum a inovace Horizont Evropa a stanoví pravidla pro účast a šíření výsledků.

2. Definice pojmů

Poskytovatelem je organizační složka státu nebo územní samosprávný celek (obec, kraj), česká nebo mezinárodní grantová agentura, evropské fondy aj., které rozhodují o poskytnutí podpory a který tuto podporu poskytuje.

Uchazečem je organizační složka státu nebo organizační jednotka ministerstva, zabývající se výzkumem a vývojem, a dále právnická osoba nebo fyzická osoba, která se uchází o poskytnutí podpory.

Příjemcem je uchazeč, v jehož prospěch bylo o poskytnutí podpory poskytovatelem rozhodnuto.

Řešitelem je fyzická osoba, která je příjemci odpovědná za odbornou úroveň projektu, zpravidla zaměstnanec příjemce (autor dle autorského zákona);

Duševním vlastnictvím se rozumí výsledek duševní činnosti, který je způsobilý k právní ochraně a zahrnuje vynálezy, vědecká, literární a umělecká díla, symboly, názvy, vyobrazení a vzory.

Práva duševního vlastnictví zahrnují patenty, ochranné známky, průmyslové vzory, autorská práva a práva s nimi související, zeměpisná označení a práva k odrudám rostlin, jakož i pravidla ochrany obchodního tajemství.

Duševním aktivem se rozumí veškeré výsledky nebo produkty vytvořené jakoukoli činností v oblasti výzkumu a inovací (např. práva duševního vlastnictví, data, know-how, prototypy, procesy, postupy, technologie, software, i publikační výstupy, výstavy, metodické postupy, online databáze a další výstupy definované Příkazem ministra kultury č. 5/2023).

Otevřenou vědou se rozumí přístup k vědeckému procesu založený na otevřené spolupráci, nástrojích a šíření poznatků, jak je stanoveno v čl. 14 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU).

Otevřenou inovací se rozumí přístup spočívající v otevření inovačního procesu mimo organizaci;

Otevřeným přístupem se rozumí přístup k výzkumným datům, včetně vědeckých publikací, poskytovaný bezplatně koncovému uživateli v souladu s čl. 14 odst. 1 písm. a) a čl. 39 odst. 3 nařízení (EU) 2021/695.

Řízení duševních aktiv znamená soubor strategických procesů pro nakládání s duševními aktivy ve všech fázích jejich existence, od jejich vytvoření až po uvedení na trh, včetně: určení potenciálních aktiv, která byla vytvořena nebo získána, vyhodnocení technických, právních a tržních výhod potenciálního aktiva, rozhodování o dostupných formách ochrany, stanovení marketingové strategie a strategie přenosu technologií a znalostí, určení nejlepších partnerů pro jejich řízení - v souladu s obchodním cílem a společensky odpovědnou politikou organizace.

3. Strategické řízení duševních aktiv v MZM

Je řízeno aktuální platnou legislativou a těmito interními předpisy MZM: Směrnice GR č. 9/2022 – Metodika naplňování cílů výzkumu a vývoje MZM (dále jen Metodika) a Směrnice GR č. 3/2023 – Kariérní řád MZM, Směrnice GR č. 7/2022 – Zajištění finanční kontroly v MZM, Směrnice GR č. 6/2022 – Účtování jiné (hospodářské) činnosti v MZM, organizačním řádem ad.

V otázkách udržitelnosti, etiky, inkluзивity a podpory šíření znalostí a využití výsledků MZM respektuje etické normy (viz Etický kodex výzkumného pracovníka MZM) a lidská práva, naplňuje cíle udržitelného rozvoje a cíle Zelené dohody.

MZM oceňuje a zhodnocuje duševní vlastnictví zaměstnanců MZM.

MZM předchází možným střetům zájmů, jednotlivé postupy jsou definovány v interních dokumentech MZM.

Hloubková kontrola duševních aktiv je naplňována zejména evaluacemi, kariérním řádem a strategií řízení VaV v MZM, definovanými v Metodice.

Strategie řízení je naplňována organizační strukturou MZM, kdy je jasně definována odpovědnost výzkumných a řídicích pracovníků v procesu schvalování VaV projektů přinášejících duševní aktiva.

MZM zajišťuje adekvátní výzkumné prostředí, investuje do budování kapacit MZM potřebných pro rozvoj výzkumu a vývoje, podporuje zvyšování povědomí zaměstnanců o aktuálním výzkumném prostředí, odbornou přípravu, vzdělávání a kooperativní spolupráci s jinými vědeckovýzkumnými institucemi pomocí následujících prostředků:

- zavedením mapování a propagace stávajících vzdělávacích nástrojů a materiálů a vytvoření několika druhů vzdělávacích nástrojů přizpůsobených zaměstnancům MZM. Tyto materiály jsou soustředěny na intranetu MZM v sekci odborná činnost;
- zvyšováním povědomí o celé škále duševních aktiv a jejich potenciálním využití v portfoliích na podporu konkurence schopnosti organizace a zvyšování jejích obchodních příležitostí;
- zdůrazňováním, že otevřená věda a otevřené inovace se mohou doplňovat s ochranou duševního vlastnictví, jsou-li duševní aktiva vhodným způsobem řízena;
- informováním o řízení duševních aktivit v edukačních programech MZM zaměřených zejména na posluchače vysokých škol a na další pracovníky v muzeích (např. v akreditovaných kurzech muzejní edukace realizovaných Metodickým centrem muzejní pedagogiky);
- pořádáním pravidelných osvětových akcí a odborné přípravy v oblasti zjištění, řízení či monitorování různých režimů duševního vlastnictví, používání databází, regionálních, národních a evropských pravidel s vlivem na dohody o výzkumu a inovacích apod.

MZM zajišťuje spravedlivé a rovné sdílení hodnot vytvořených v rámci činností v oblasti výzkumu a inovací od počáteční fáze (např. prostřednictvím uznávání kariérního růstu) až po konečnou fázi (např. prostřednictvím sdílení licenčních poplatků) s ohledem na dopad, který tyto činnosti mají.

MZM stanovuje očekávaný dopad činností v oblasti výzkumu a inovací pomocí různých dimenzí: environmentálních, technologických, ekonomických, společenských, politických a zdravotních.

MZM provádí politiku řízení duševních aktiv prostřednictvím vhodných nástrojů a pomůcek, včetně sledování výkonnosti na základě dohodnutých ukazatelů daných RVVI (sleduje pomocí databáze OBD); používá metriku, která je SMART (konkrétní, měřitelná, dosažitelná a přiřaditelná, realistická a časově vymezená), a to kvalitativní i kvantitativní.

MZM zvyšuje povědomí o dostupných režimech financování řízení duševních aktiv a využívá je, a to na vnitrostátní úrovni i na úrovni EU.

MZM zajišťuje a prozkoumává potřebné zdroje a způsoby financování pro dokončení tvorby duševních aktiv vyvinutých v rámci výzkumných a inovačních činností.

MZM přezkoumává strategii řízení duševních aktiv na základě aktuální legislativy a doporučení na národní úrovni i úrovni EU a aplikuje je do vnitřních předpisů.

4. Aplikování zásad otevřené vědy a otevřených inovací ve vědeckovýzkumném prostředí MZM

MZM prosazuje přínosy a pravidla otevřené vědy a otevřených inovací v různých fázích životního cyklu výzkumu. Podmínkou otevřeného přístupu je posouzení, zda by výsledky neměly být nejprve chráněny prostřednictvím práv duševního vlastnictví, a zajištění, aby byly důkladně posouzeny všechny potenciální překážky sdílení výsledků výzkumu, zejména s ohledem na dohody o spolupráci a převodu a na licenční smlouvy se třetími stranami.

6

MZM prověří veškeré platné požadavky na financování, institucionální podmínky a právní požadavky, které umožňují otevřený přístup k výsledkům výzkumu a vždy, když je to možné, zajistí otevřený přístup k výsledkům výzkumu, přičemž zohlední následující skutečnosti, pokud jde o:

a) publikace:

- bude poskytnut otevřený přístup k vědeckým publikacím v rámci otevřených licencí (pokud práva duševního vlastnictví nevyžadují odlišný přístup), zejména pokud jsou tyto publikace výsledkem výzkumu financovaného z veřejných prostředků,
- duševní aktiva vzniklá ve spolupráci s jinou právnickou nebo fyzickou osobou nesmí být zveřejněna bez jejího souhlasu. Rovněž se nesmí porušit licenční podmínky nakladatelství při zveřejnění publikačních výstupů. Podmínky zveřejnění budou ověřovány pomocí vhodných nástrojů (např. systém ROME0);

b) data:

- budou uplatněny zásady FAIR ((go-fair.org) s cílem zajistit, aby data, která jsou výsledkem vědeckého procesu, byla „dohledatelná“, „přístupná“, „interoperabilní“ a „opakovaně použitelná“, čímž se zvýší opakované používání a reprodukovatelnost výsledků výzkumu,
- budou analyzovány podmínky zveřejnění každého použitého souboru dat. Data nesmí být zveřejněna bez souhlasu spolupracující právnické nebo fyzické osoby. Pokud podmínky pro jejich zveřejnění nejsou jasné nebo nebyl udělen souhlas, budou považovány za informaci typu „všechna práva vyhrazena“,
- bude zváženo poskytnutí otevřeného přístupu k datům, pokud nejsou předmětem žádného oprávněného zájmu nebo omezení,
- výzkumní pracovníci budou používat důvěryhodná úložiště definovaná a schválená IT oddělením MZM, případně úložiště, která jsou mezinárodně uznávaná a schválená výzkumnou a inovační komunitou,
- v určitých situacích mohou být data považována za know-how chráněné obchodním tajemstvím;

c) databáze:

- pracovníci ve VaV a řídící struktura VaV musí ověřovat, zda jsou data nebo použité databáze chráněny autorským právem a/nebo právem k databázi sui generis či obchodním tajemstvím,
- instituce bude poskytovat otevřený přístup k datům nebo databázím, které jsou výsledkem vědeckého procesu, pokud nejsou předmětem žádného oprávněného zájmu nebo právního omezení (například práva duševního vlastnictví třetích stran);

d) software:

- MZM bude informovat uživatele softwaru o upozornění o ochraně autorských práv a uvádět při distribuci softwaru licenční podmínky. Pokud je to v souladu s celkovou strategií zhodnocování, zváží zpřístupnění zdrojového kódu jako otevřeného zdroje se zohledněním různých licencí otevřeného zdroje.

1

- MZM a pověřeni pracovníci ve VaV stanoví strategii pro zveřejňování a využívání výsledků v rané fázi procesu, aby bylo možné zveřejňovat a zároveň chránit důvěrné informace a případné patentové přihlášky soukromých partnerů, které souvisejí se společnými výzkumnými činnostmi.

5. Řízení duševních aktiv v rámci společných výzkumných a inovačních činností

Před zahájením každého projektu je nutné uzavřít jasnou dohodu o spolupráci, která definuje zejména rozsah spolupráce, strategii zhodnocování, šíření a využívání výsledků (např. udělování licencí nebo předávání výsledků, vytváření nově založených podniků) a strategii řízení duševních aktiv, kam bude patřit životní cyklus projektu i doba po něm. Dohoda by měla obsahovat postup, který stanoví, že všichni partneři budou informováni o dosažených výsledcích a o možnosti jejich ochrany (například prostřednictvím patentů). Před uzavřením dohody musí partneři nahlásit břemena, která souvisejí s jejich stávajícími znalostmi (včetně těch, které se týkají duševního vlastnictví, například práva třetích stran nebo otevřený zdroj s omezujícími licencemi). Smlouva musí zohlednit i rozdíly v právních předpisech, pokud se spolupráce týká partnerů z různých zemí.

Každý zaměstnanec při nástupu do zaměstnání je seznámen s ustanoveními o vlastnictví na úrovni organizace za účelem účinného určení, převodu a využívání duševních aktiv, včetně postupu řešení konfliktů. Tato povinnost je delegována na přímého nadřízeného pracovníka, případně vedoucího OVV.

Pokud jde o kolaborativní projekty, otázky vlastnictví, včetně přístupových a užívacích práv, stávajících znalostí, výsledků a příslušných duševních aktiv třetích stran musí být uzavřena smlouva, kde jednotlivé otázky budou jasně definovány a dořešeny. V oprávněných případech, po schválení vedoucího pracovníka, písemnou smlouvu může nahradit ústní dohoda.

U všech základních výsledků a výsledků duševního vlastnictví musí být jasně stanoven podíl jednotlivých partnerů, autorů, vlastníci výsledků musí být jednoznačně určeni a musí být definován způsob využití těchto výsledků. V případě společného vlastnictví a podílu na příjmech bude uzavřena dohoda s jasným určením podílu jednotlivých partnerů.

Vlastnictví výsledků financovaných z veřejných zdrojů je vždy přiznáno MZM jako výzkumné organizaci. V případě společného vlastnictví s účastníkem z řad podniků ho tento musí využít ve svůj prospěch. Rozsah přístupových práv podniku je dán jeho přínosem definovaným ve smlouvě. Pokud ho nevyužije, je možné přiznat licenci za spravedlivý poplatek třetím stranám. V případě využití výsledku jinými výzkumnými organizacemi nebo při použití výsledku k řešení krizové situace je možné udělit nevýhradní licenci k jeho užití.

6. Kontrola a ocenění duševního vlastnictví

Před zahájením projektu je nutné vypracovat důkladnou analýzu rizik duševních aktiv a určit kritické body, které souvisejí se zveřejněním nových poznatků, uměleckých děl nebo vyvinutím, ověřením a zveřejněním nové technologie; také určit kritické složky v případech, kdy má být technologie vyvinuta, ověřena a uvedena na trh. Je nutné vyřešit ochranu práv duševního vlastnictví, či jiný způsob ochrany. Je nutné se seznámit s místními předpisy, včetně

vnitrostátních právních předpisů a příslušných soudních rozhodnutí, a s rozsahem poskytované ochrany, před zveřejněním. Rovněž je nutné provést příslušné ocenění duševního vlastnictví a hloubkovou kontrolu před převodem aktiva nebo poskytnutím licence k němu.

Každý projekt a definované výsledky je nutné ocenit na základě různých druhů hodnot (organizační, kulturní, ekonomické, environmentální a sociální hodnoty). MZM rovněž bude investovat do interních dovedností a profilů v oblasti oceňování duševního vlastnictví (například do odborníků na právo v oblasti duševního vlastnictví a oceňování) a v oprávněných případech žádat o podporu odborníky třetích stran.

MZM se zavazuje zaujímat otevřený, transparentní a nediskriminační přístup v celém procesu oceňování duševního vlastnictví. MZM se při realizaci projektů zavazuje dodržovat udržitelné sociálně odpovědné licence.

V každém projektu budou jasné stanoveny zúčastněné strany, které se mají podílet na šíření a využívání výsledků, včetně případných uživatelů.

Pokud to bude nutné, MZM se zapojí do mechanismů spolupráce v oblasti licencí, bude spolupracovat na patentovém dohledu s cílem zabránit možnému porušování práv a zajistit hodnotu každého budoucího patentu vzešlého z daného projektu.

Při realizaci projektů je nutné určit rizika spojená s vývojem produktu a přijmout odpovědnost za jeho uvedení na trh a zohlednit vše při vyjednávání licenčních smluv.

7. Závěrečná ustanovení

Směrnice nabývá účinnosti dnem podpisu generálním ředitelem muzea.

Dnem nabytí účinnosti se směrnice stává závaznou pro všechny zaměstnance muzea.

Tato směrnice nahrazuje směrnici č. 13/2014 ze dne 18. listopadu 2014 O nakládání s výsledky výzkumu a vývoje.

V Brně dne 18. 8. 2023

Mgr. Jiří Mitáček, Ph.D.
generální ředitel

PhDr. Zdeněk Drahoš
zástupce generálního ředitele